

Politik Bilim

Ülkemizde Kurulan ARGE Merkezleri...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

16 Nisan 2010 tarihli CBT’de, bu köşeye komşu sütünlarda yer alan “*Ülkemizde ARGE Merkezi sayısı 56 oldu*” başlıklı haber ilgi çekiciydi. Gözünüzden kaçmamıştır; bir süredir günlük gazetelerin ekonomi sayfalarında da, ülkemizde kurulan ‘ARGE merkezleri’ne ilişkin haberler sıkça yer alıyor. Hepsisi de ‘ARGE merkezi’ olarak anılan bu birimlerin ortaya çıkışının ve sayılarındaki dikkate değer artışın nedeni, pek çoğunuz bilir, 2008 Nisan’ında yürürlüğe giren 5746 sayılı **Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında[ki] Kanun**’dur.

Bu yasaya göre, ARGE faaliyetlerini Teknoloji Geliştirme Bölgeleri dışında yürüten firmaların ‘**ARGE indirimi**’, ‘**gelir vergisi stopajı teşviki**’ ve ‘**sigorta primi desteği**’nden yararlanabilmeleri için aynı yasadaki **tanıma uygun ‘ARGE merkezleri**’nin bulunması gereklidir. Bu yardımlardan yararlanmak isteyen firmalar o nedenle ‘tanıma uygun’ ARGE merkezleri kuruyorlar.

Yasa’daki tanım şu: “*ARGE merkezi: Dar mükellef kurumların Türkiye’deki işyerleri dâhil, kanunî veya iş merkezi Türkiye’de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtdışında araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan ve en az elli tam zaman eşdeğeri ARGE personeli istihdam eden, yeterli ARGE birikimi ve yeteneği olan birimler[ni] ifade eder.*”

‘**ARGE indirimi**’ ne demek? Yasa’ya göre, eğer bir sermaye şirketinin, Türkiye’de bu tanıma uygun ARGE merkezi varsa, bu merkezde gerçekleştirdiği ARGE ve yenilik harcamalarının tamamı 31.12.2023 tarihine kadar Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 10’uncu maddesine göre kurum kazancının ve Gelir Vergisi Kanunu’nun 89’uncu maddesi uyarınca da ticarî kazancın tespitinde indirim konusu yapılacaktır.

‘**Gelir vergisi stopajı teşviki**’ ne ifade ediyor? Yine Yasa’ya göre, şirketin tanıma uygun ARGE merkezinde çalıştırdığı ARGE ve destek personelinin, bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar için %90’ı, diğerleri için %80’i gelir vergisinden muaf tutulacaktır.

Ya ‘**sigorta primi desteği**’? Söz konusu ARGE ve destek personelinin Merkez’deki çalışmaları nedeniyle elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı beş yılı aşmamak üzere Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır.

Görüldüğü gibi, ARGE yapan ya da yapmaya niyeti olan şirketler için önemli yardımlar bunlar. Bu tür yardımlar, söz konusu yasa çıkıncaya dek yalnızca Teknoloji Geliştirme Bölgeleri’nde, ARGE personeli sayısı kaç olursa olsun, ARGE yapan firmalar için geçerliydi. Bu yasayla, ARGE yapan ama çeşitli nedenlerle mevcut ARGE birimlerini bu bölgelere taşı[ya]mayan firmalar da artık bu yardımlardan yararlanabiliyor / yararlanabilecek. Ön şart, mevcut ARGE birimlerini Yasa’daki tanıma uygun olarak örgütlemeleri ve Sanayi Bakanlığı’nın sorumluluğundaki Değerlendirme ve Denetim Komisyonu’ndan ARGE Merkezi Belgesi [Yasa’ya uygunluk belgesi] almaları...

Kurulduğu haber verilen ‘ARGE Merkezleri’nden kaçının mevcut ARGE birimlerini Yasa’daki tanıma göre uyarlayan; kaçının bu yasanın nimetlerinden yararlanmak için Türkiye’de yeni ARGE birimi kuran sermaye şirketlerine ait olduğuna ilişkin bir veriye henüz ulaşamadım. Sırası gelmişken belirtiyim; Yasa’da öngörülen yardımlar Türkiye’de ‘ARGE merkezi’ kuracak yabancı sermaye şirketlerini de kapsıyor (tanımda geçen “*dar mükellef kurumların Türkiye’deki işyerleri dâhil*” ibâresi bunu anlatıyor).

Ümidimiz, Yasa'nın, Türkiye'de kurulu orta ve büyük ölçekli işletmelerin ARGE'ye yönelmelerinde, özellikle de yabancı sermaye şirketlerinin ülkemizde ARGE merkezleri kurmalarında gerçekten etkin bir teşvik unsuru olarak bekleneni vermesidir. Burada elbette Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na büyük bir sorumluluk düşüyor. Çünkü kamu kaynaklarından karşılanan, Yasa konusu yardımların bekleneni verip vermediğinin denetlenmesi sorumluluğu bu bakanlığa aittir...

CBT. 30 Nisan 2010